

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

10 noiembrie 2016 *

„Trimitere preliminară — Drept de autor și drepturi conexe — Dreptul de închiriere și de împrumut al operelor protejate — Directiva 2006/115/CE — Articolul 1 alineatul (1) — Împrumutul de copii ale unor opere — Articolul 2 alineatul (1) — Împrumutul de obiecte — Împrumutul unei copii a unei cărți în format digital — Biblioteci publice”

În cauza C-174/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Rechtbank Den Haag (Tribunalul din Haga, Țările de Jos), prin decizia din 1 aprilie 2015, primită de Curte la 17 aprilie 2015, în procedura

Vereniging Openbare Bibliotheken

împotriva

Stichting Leenrecht,

cu participarea:

Vereniging Nederlands Uitgeversverbond,

Stichting LIRA,

Stichting Pictoright,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii M. Vilaras, J. Malenovský (raportor), M. Safjan și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 martie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Vereniging Openbare Bibliotheken, de P. de Leeuwe și de D. Visser, advocaten;

* Limba de procedură: neerlandeza.

- pentru Vereniging Nederlands Uitgeversverbond, de C. Alberdingk Thijm și de C. de Vries, advocaten;
- pentru Stichting LIRA și Stichting Pictoright, de J. Seignette, de M. van Heezik, de G. van der Wal și de M. Kingma, advocaten;
- pentru guvernul ceh, de S. Šindelková, de D. Hadroušek și de M. Smolek, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze, de J. Möller și de D. Kuon, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elen, de G. Alexaki, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de D. Segoin, de G. de Bergues și de D. Colas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Fiorentino și de A. Collabolletta, avvocati dello Stato;
- pentru guvernul leton, de I. Kalniņš și de D. Pelše, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes și de T. Rendas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul Regatului Unit, de J. Kraehling, în calitate de agent, asistată de N. Saunders, barrister;
- pentru Comisia Europeană, de F. Wilman, de T. Scharf și de J. Samnadda, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 iunie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230), precum și a articolului 1 alineatul (1), a articolului 2 alineatul (1) litera (b) și a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO 2006, L 376, p. 28, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 14).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Vereniging Openbare Bibliotheken (Asociația Bibliotecilor Publice, denumită în continuare „VOB”), pe de o parte, și Stichting Leenrecht (fundatie privind dreptul la împrumut, denumită în continuare „Stichting”), pe de altă parte, în legătură cu încălcarea eventuală a dreptului exclusiv de împrumut prevăzut la articolul 1 alineatul (1) din Directiva 2006/115.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la 20 decembrie 1996, la Geneva, Tratatul OMPI privind drepturile de autor (denumit în continuare „Tratatul OMPI”). Acest tratat a fost aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO 2000, L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 214).

- 4 Articolul 7 alineatul (1) din acest tratat prevede:

„Autorii:

- (i) de programe pentru calculator;
- (ii) de opere cinematografice și
- (iii) de opere încorporate în fonograme astfel cum sunt definite de legislația națională a părților contractante

se bucură de dreptul exclusiv de a autoriza închirierea în scop comercial către public a originalului sau a copiilor operelor lor.”

- 5 Conferința diplomatică care a adoptat Tratatul OMPI a adoptat, printre alte documente, și „declarația comună privind articolele 6 și 7”, anexată la tratatul menționat (denumită în continuare „declarația comună anexată la Tratatul OMPI”), și care are următorul cuprins:

„În sensul acestor articole, expresiile «copii» și «original și copii», în contextul dreptului de distribuție și al dreptului de închiriere prevăzute de aceste articole, desemnează exclusiv copiile în formă fizică care pot fi puse în circulație ca obiecte corporale.”

Dreptul Uniunii

Directiva 2001/29

- 6 Potrivit considerentelor (2) și (9) ale Directivei 2001/29:

„(2) Consiliul European, reunit la Corfu pe 24 și 25 iunie 1994, a subliniat necesitatea de a se crea, la nivel comunitar, un cadru juridic general și flexibil care să sprijine dezvoltarea societății informaționale în Europa. Aceasta implică, *inter alia*, existența unei piețe interne pentru produse și servicii noi. O importantă legislație comunitară care să asigure un astfel de cadru juridic a fost deja adoptată sau este în curs de adoptare. Dreptul de autor și drepturile conexe joacă un rol important în acest context, întrucât protejează și stimulează dezvoltarea și comercializarea de noi produse și servicii, precum și crearea și exploatarea conținutului lor creativ.

[...]

- (9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. Protecția lor contribuie la menținerea și dezvoltarea creativității în interesul autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor, consumatorilor, culturii, industriei și publicului larg. În consecință, proprietatea intelectuală a fost recunoscută ca parte integrantă a proprietății.”

7 Articolul 1 alineatul (2) litera (b) din această directivă prevede:

„Cu excepția cazurilor menționate la articolul 11, prezenta directivă lasă intacte și nu aduce în niciun fel atingere dispozițiilor comunitare privind:

[...]

(b) dreptul de închiriere, dreptul de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale;

[...]”

8 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Dreptul de distribuire”, are următorul cuprins:

„(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuire către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia.

(2) Dreptul de distribuire a originalului sau a copiilor operei nu se epuizează în cadrul [Uniunii], exceptând cazul în care prima vânzare sau primul altfel de transfer al proprietății asupra obiectului în cauză în cadrul [Uniunii] se face de către titularul dreptului sau cu acordul acestuia.”

Directiva 2006/115

9 Directiva 2006/115 a codificat și a abrogat Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO 1992, L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120).

10 Considerentele (2)-(5), (7), (8) și (14) ale Directivei 2006/115 sunt formulate după cum urmează:

„(2) Închirierea și împrumutul de opere care fac obiectul dreptului de autor și de obiecte protejate prin drepturi conexe capătă o importanță crescândă, în special pentru autorii, artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme și de filme. Pirateria devine o amenințare din ce în ce mai gravă.

(3) Protecția corespunzătoare, prin drepturile de închiriere și de împrumut, a operelor care fac obiectul dreptului de autor și a obiectelor protejate prin drepturi conexe, precum și protecția obiectelor prin dreptul de fixare, dreptul de distribuție, dreptul de radiodifuziune și televiziune și dreptul de comunicare publică pot fi considerate, în consecință, ca având o importanță fundamentală pentru dezvoltarea economică și culturală a [Uniunii].

(4) Dreptul de autor și protecția conferită prin drepturile conexe trebuie să se adapteze realităților economice noi, cum ar fi noile forme de exploatare.

(5) Pentru continuitatea activității creatoare și artistice a autorilor și a artiștilor interpreți sau executanți este necesar ca aceștia să primească un venit corespunzător, iar investițiile necesare, în special pentru producția de fonograme și de filme, sunt extrem de ridicate și de riscante. Numai o protecție juridică adecvată a titularilor de drepturi permite garantarea efectivă a posibilităților de a primi acest venit și de a amortiza aceste investiții.

[...]

- (7) Se impune armonizarea legislațiilor statelor membre într-un mod care să nu contravină respectării convențiilor internaționale pe care sunt fondate legislațiile referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe din numeroase state membre.
- (8) Cadrul juridic [al Uniunii] privind drepturile de închiriere și de împrumut, precum și unele drepturi conexe dreptului de autor poate fi limitat la dispoziții prin care statele membre să fie obligate să prevadă drepturi de închiriere și de împrumut pentru anumite grupuri de titulari și, în plus, drepturile de fixare, distribuție, radiodifuziune și televiziune și comunicare publică pentru anumite grupuri de titulari în domeniul protecției drepturilor conexe.

[...]

- (14) Este necesar, de asemenea, să se protejeze cel puțin drepturile autorilor în cazul împrumutului public prin prevederea unor dispoziții specifice. Cu toate acestea, orice măsuri adoptate prin derogare de la dreptul exclusiv de împrumut public ar trebui să respecte în special articolul 12 din tratat.”

11 Articolul 1 din această directivă prevede:

„(1) În conformitate cu dispozițiile din prezentul capitol, statele membre prevăd, sub rezerva articolului 6, dreptul de a autoriza sau de a interzice închirierea și împrumutul originalelor și copiilor operelor protejate prin dreptul de autor, precum și al altor obiecte menționate la articolul 3 alineatul (1).

(2) Drepturile menționate în alineatul (1) nu se epuizează prin vânzare sau orice alt act de difuzare de originale și de copii de opere protejate de dreptul de autor sau de alte obiecte menționate la articolul 3 alineatul (1).”

12 Articolul 2 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

- (a) «închiriere» înseamnă punerea la dispoziție în scopul utilizării, pentru o perioadă limitată și în vederea unui avantaj economic sau comercial direct sau indirect;
- (b) «împrumut» înseamnă punerea la dispoziție în scopul utilizării, pentru o perioadă limitată și fără vreun avantaj economic sau comercial direct sau indirect, atunci când aceasta se realizează prin intermediul unor unități accesibile publicului;

[...]”

13 Articolul 6 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre pot deroga de la dreptul exclusiv pentru împrumutul public prevăzut la articolul 1, cu condiția ca cel puțin autorii să obțină o remunerație în temeiul acestui împrumut. Statele membre au libertatea de a determina această remunerație, luând în considerare obiectivele lor de promovare culturală.”

Dreptul neerlandez

- 14 Articolul 10 alineatul 1 din Auteurswet (Legea privind dreptul de autor) din 23 septembrie 1912 (denumită în continuare „Aw”) prevede:

„Opere literare, științifice sau artistice în sensul prezentei legi înseamnă:

1. cărți, broșuri, ziare, periodice și orice alte scrieri;

[...]

și în general orice produs din domeniul literar, științific sau artistic redat în orice mod și în orice formă.”

- 15 Articolul 12 din Aw prevede:

„1. Prin divulgarea unei opere literare, științifice sau artistice se înțelege:

[...]

- 3°. Închirierea sau împrumutul unei copii integrale sau parțiale a unei opere, cu excepția operelor de arhitectură și a operelor de artă aplicată, sau al unei reproduceri a acesteia, pusă în circulație de către titularul dreptului sau cu acordul acestuia.

[...]”

3. În sensul alineatului 1 punctul 3, «împrumut» înseamnă punerea la dispoziție în scopul utilizării, pentru o perioadă limitată și fără vreun avantaj economic sau comercial direct sau indirect, atunci când aceasta se realizează prin intermediul unor unități accesibile publicului.

[...]”

- 16 Potrivit articolului 15c alineatul 1 din Aw:

„Nu se consideră ca fiind o atingere adusă dreptului de autor asupra unei opere literare, științifice sau artistice împrumutul prevăzut la articolul 12 alineatul 1 punctul 3° al unei copii integrale sau parțiale a unei opere ori al unei reproduceri a acesteia, pusă în circulație de titularul dreptului sau cu acordul acestuia, dacă persoana care efectuează sau a efectuat acest împrumut plătește o remunerație echitabilă. [...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 17 VOB reprezintă în Țările de Jos interesele tuturor bibliotecilor publice.
- 18 Aceste biblioteci împrumută cărți în format hârtie și, în contrapartidă, plătesc o sumă forfetară către Stichting, fundația însărcinată de ministrul justiției (Țările de Jos) să colecteze remunerațiile pentru împrumut.
- 19 Stichting distribuie remunerațiile încasate către titularii de drepturi pe baza unui regulament de repartizare prin organisme de gestiune colectivă precum Stichting LIRA, care este însărcinată cu gestionarea drepturilor aferente operelor literare, dramatice și dramatico-muzicale, și Stichting Pictoright, care este însărcinată cu gestionarea drepturilor aferente operelor vizuale, precum operelor realizate de artiști plastici, fotografi, ilustratori, stilisti și de arhitecți.

- 20 Potrivit legislației neerlandeze, cuantumul remunerației pentru împrumut este stabilit de Stichting Onderhandeligen Leenvergoedingen (denumită în continuare „StOL”), fundația desemnată în acest scop de ministrul justiției.
- 21 După ce problema dacă împrumutul digital al unei cărți intră sau nu intră sub incidența excepției prevăzute la articolul 15c din Aw a fost discutată în cadrul StOL din anul 2004, în final, consiliul de administrație al StOL a decis, în cursul unei reuniuni desfășurate la data de 24 martie 2010, să răspundă negativ la această întrebare.
- 22 În plus, la solicitarea ministrului învățământului, culturii și științelor (Țările de Jos), Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam (Institutul privind Dreptul la Informare al Universității din Amsterdam, Țările de Jos) și biroul de studii SEO au redactat un raport care concluzionează de asemenea că împrumutul digital de cărți în format electronic efectuat de biblioteci nu intră sub incidența excepției menționate.
- 23 Pe baza acestui raport, guvernul neerlandez a redactat un proiect de lege privind bibliotecile care prevedea crearea unei biblioteci digitale naționale pentru împrumutul digital online de cărți în format electronic. Acest proiect se bazează pe premisa că împrumuturile digitale de cărți în format electronic nu intră sub incidența acestei excepții.
- 24 În prezent, bibliotecile publice pun la dispoziție pe internet cărți în format electronic pe baza acordurilor de licență încheiate cu titularii de drepturi.
- 25 VOB nu este de acord cu acest proiect de lege și a sesizat, în consecință, instanța de trimitere cu o acțiune prin care urmărea să se declare în esență că actuala lege privind dreptul de autor acoperă deja împrumutul digital.
- 26 În aceste condiții, Rechtbank Den Haag (Tribunalul din Haga, Țările de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 1 alineatul (1), articolul 2 alineatul (1) litera (b) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 trebuie interpretate în sensul că noțiunea «împrumut» în sensul acestor dispoziții include și punerea la dispoziție în scopul utilizării, fără vreun avantaj economic sau comercial direct sau indirect, atunci când aceasta se realizează prin intermediul unor unități accesibile publicului, a unor romane, colecții de povestiri, biografii, reportaje de călătorie, cărți pentru copii și literatură pentru tineret, protejate prin dreptul de autor
- efectuată prin plasarea unei copii digitale (reproducerea A) pe serverul unității și permițând utilizatorului să reproducă această copie prin descărcare pe propriul calculator (reproducerea B),
 - atunci când copia efectuată de utilizator în timpul descărcării (reproducerea B) nu mai poate fi utilizată după expirarea unei perioade limitate și
 - atunci când alți utilizatori nu pot descărca această copie (reproducerea A) pe calculatorul lor în această perioadă?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 6 din Directiva 2006/115 și/sau altă dispoziție din dreptul Uniunii se opun ca statele membre să supună aplicarea limitării dreptului de împrumut prevăzute la articolul 6 din Directiva 2006/115 unei condiții ca respectiva copie a operei puse la dispoziție de unitate (reproducerea A) să fi fost pusă în circulație printr-o primă vânzare sau printr-un prim altfel de transfer al proprietății acestei copii în Uniune de către titularul dreptului sau cu acordul acestuia, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29?

- 3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare, articolul 6 din Directiva 2006/115 impune alte condiții cu privire la originea copiei puse la dispoziție de unitate (reproducerea A), de exemplu ca această copie să fi fost obținută dintr-o sursă legală?
- 4) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că expresia «prima vânzare sau primul altfel de transfer» al unui obiect care este vizat de aceasta include și punerea la dispoziție în scopul utilizării, online, prin descărcare, pentru o perioadă nelimitată a unei copii digitale a unor romane, colecții de povestiri, biografii, reportaje de călătorie, cărți pentru copii și literatură pentru tineret, protejate prin dreptul de autor?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 27 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (1), articolul 2 alineatul (1) litera (b) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 trebuie interpretate în sensul că noțiunea „împrumut” în sensul acestor dispoziții include și împrumutul unei copii a unei cărți în format digital atunci când acest împrumut este efectuat prin plasarea respectivei copii pe serverul unei biblioteci publice și permițând utilizatorului în cauză să reproducă această copie prin descărcare pe propriul calculator, în condițiile în care doar o singură copie poate fi descărcată în perioada de împrumut, iar după expirarea acestei perioade copia descărcată de utilizator nu mai poate fi utilizată de acesta.
- 28 Trebuie arătat, pe de o parte, că articolul 1 alineatul (1) din Directiva 2006/115, potrivit căruia „statele membre prevăd [...] dreptul de a autoriza sau de a interzice [...] împrumutul originalelor și copiilor operelor protejate prin dreptul de autor, precum și al altor obiecte”, nu precizează dacă în noțiunea „copiile operelor”, în sensul acestei dispoziții, intră și copiile operelor care nu sunt fixate pe un suport fizic, cum sunt copiile digitale.
- 29 Pe de altă parte, articolul 2 alineatul (1) litera (b) din această directivă definește noțiunea „împrumut” drept punerea la dispoziție a unor obiecte în scopul utilizării, pentru o perioadă limitată și fără vreun avantaj economic sau comercial direct sau indirect, atunci când aceasta se realizează prin intermediul unor unități accesibile publicului. Nu rezultă însă din această dispoziție că obiectele vizate la articolul (1) alineatul (1) din respectiva directivă ar trebui să includă și obiectele necorporale precum cele de natură digitală.
- 30 În aceste condiții, trebuie mai întâi să se verifice dacă există motive care să justifice excluderea, în orice situație, a împrumutului de copii digitale și de obiecte necorporale din domeniul de aplicare al Directivei 2006/115.
- 31 În această privință, în primul rând, din considerentul (7) al Directivei 2006/115 reiese că aceasta a fost adoptată printre altele pentru „armonizarea legislațiilor statelor membre într-un mod care să nu contravină respectării convențiilor internaționale pe care sunt fondate legislațiile referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe din numeroase state membre”.
- 32 Or, printre convențiile pe care directiva menționată trebuie să le respecte se numără îndeosebi Tratatul OMPI, la care atât Uniunea, cât și toate statele membre sunt părți.
- 33 În consecință, noțiunile „obiecte” și „copii”, în sensul Directivei 2006/115, trebuie interpretate în lumina noțiunilor echivalente cuprinse în Tratatul OMPI (a se vedea prin analogie Hotărârea din 15 martie 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punctul 55).

- 34 Or, potrivit declarației comune anexate la Tratatul OMPI, noțiunile „original” și „copii” de la articolul 7 din acest tratat, care se referă la dreptul de închiriere, desemnează „exclusiv copiile în formă fizică care pot fi puse în circulație ca obiecte corporale”. Rezultă că obiectele necorporale și copiile care nu au formă fizică, precum copiile digitale, sunt excluse de la dreptul de închiriere, prevăzut de tratatul amintit.
- 35 În consecință, noțiunea „închiriere”, care figurează la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/115, trebuie înțeleasă ca vizând exclusiv obiectele corporale, iar noțiunea „copii”, care figurează la articolul 1 alineatul (1) din această directivă, trebuie înțeleasă ca vizând, în ceea ce privește închirierea, exclusiv copiile fixate pe un suport fizic.
- 36 În aceste condiții, deși titlul Directivei 2006/115 se referă, în anumite versiuni lingvistice, la „dreptul de închiriere și de împrumut”, la singular, și deși această directivă reglementează, de regulă, concomitent diferitele aspecte ale unui asemenea drept precum regimul închirierii și al împrumutului, nu rezultă totuși că legiuitorul Uniunii a înțeles neapărat să confere aceeași semnificație noțiunilor „obiecte” și „copii”, indiferent că este vorba despre regimul închirierii sau despre cel al împrumutului, inclusiv împrumutul public, în sensul articolului 6 din această directivă.
- 37 Astfel, pe de o parte, considerentele (3) și (8) ale acestei directive nu se referă, în anumite versiuni lingvistice, la „dreptul de închiriere și de împrumut”, la singular, ci la „drepturile” de închiriere și de împrumut, la plural.
- 38 Pe de altă parte, astfel cum reiese din textul articolului 2 alineatul (1) literele (a) și (b) din Directiva 2006/115, legiuitorul Uniunii s-a străduit să definească separat noțiunile „închiriere” și „împrumut”. Astfel, obiectele la care se referă închirierea nu sunt în mod necesar identice cu obiectele la care se referă împrumutul.
- 39 Rezultă din ceea ce precedă că, deși, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 35 din prezenta hotărâre, obiectele necorporale și copiile care nu au formă fizică, precum copiile digitale, trebuie excluse de la dreptul de închiriere reglementat de Directiva 2006/115 pentru a nu încălca declarația comună anexată la Tratatul OMPI, nici acest tratat, nici această declarație comună nu se opun ca noțiunea „împrumut”, în sensul acestei directive, să fie interpretată, dacă este cazul, în sensul că acoperă și anumite împrumuturi efectuate în formă digitală.
- 40 În al doilea rând, trebuie amintit, astfel cum s-a menționat la punctul 9 din prezenta hotărâre, că Directiva 2006/115 codifică și reia dispozițiile Directivei 92/100 în termeni în esență identici cu ai acesteia. Or, lucrările pregătitoare la Directiva 92/100 nu permit să se concluzioneze că împrumutul efectuat sub formă digitală ar trebui exclus, în orice situație, din domeniul de aplicare al acesteia.
- 41 Desigur, expunerea de motive la Propunerea de directivă a Consiliului referitoare la dreptul de închiriere și de împrumut și la anumite drepturi conexe [COM(90) 586 final] menționează intenția Comisiei Europene de a exclude punerea la dispoziție prin transmiterea de date electronice din domeniul de aplicare al Directivei 92/100.
- 42 Cu toate acestea, este necesar să se arate, în primul rând, că nu este evidentă intenția Comisiei de a aplica o astfel de excludere în cazul copiilor cărților în format digital. Pe de o parte, exemplele menționate în această expunere de motive se refereau exclusiv la transmiterea electronică de filme. Pe de altă parte, la data redactării respectivei expuneri de motive, copiile cărților în format digital nu făceau obiectul unei utilizări, astfel încât se poate în mod valabil presupune că ele au fost luate implicit în considerare de Comisie.
- 43 În al doilea rând, se impune constatarea faptului că intenția exprimată de Comisie în aceeași expunere de motive nu este redată în mod direct chiar în textul propunerii care a condus la adoptarea Directivei 92/100 sau în această directivă.

- 44 Din considerațiile care precedă rezultă că nu există niciun motiv decisiv care să permită excluderea, în orice situație, a împrumutului de copii digitale și de obiecte necorporale din domeniul de aplicare al Directivei 2006/115.
- 45 O asemenea concluzie este susținută, de altfel, de obiectivul urmărit de Directiva 2006/115. Astfel, considerentul (4) al acesteia prevede printre altele că dreptul de autor trebuie să se adapteze realităților economice noi, cum ar fi noile forme de exploatare. Or, împrumutul efectuat în format digital ține în mod incontestabil de aceste noi forme de exploatare și, prin urmare, impune o adaptare a dreptului de autor la realitățile economice noi.
- 46 În plus, a exclude complet din domeniul de aplicare al Directivei 2006/115 împrumutul efectuat în format digital ar fi contrar principiului general care impune un nivel ridicat de protecție în favoarea autorilor.
- 47 Deși este adevărat că acest principiu general nu apare decât implicit în considerentul (5) al Directivei 2006/115, el este totuși evidențiat în Directiva 2001/29, considerentul (9) al acesteia enunțând că orice armonizare a dreptului de autor trebuie să aibă la bază „un nivel ridicat de protecție”.
- 48 Astfel, un asemenea principiu general trebuie luat în considerare pentru interpretarea directivelor care, la fel ca Directiva 2006/115, urmăresc armonizarea diferitor aspecte ale dreptului de autor, cu toate că au un obiect mai restrâns decât cel al Directivei 2001/29.
- 49 Referitor la concluzia de la punctul 44 din prezenta hotărâre, trebuie să se verifice în continuare dacă împrumutul public al unei copii a unei cărți în format digital, efectuat în condiții precum cele menționate în întrebarea adresată, poate intra sub incidența articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115.
- 50 În această privință, este necesar să se constate că, deși articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115, fiind o derogare de la dreptul exclusiv de împrumut prevăzut la articolul 1 din această directivă, trebuie, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, să facă obiectul unei interpretări restrictive, totuși interpretarea dată trebuie să permită de asemenea menținerea efectului util al excepției astfel stabilite și respectarea finalității sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, EU:C:2011:631, punctele 162 și 163, precum și Hotărârea din 1 decembrie 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 133).
- 51 Dată fiind importanța împrumuturilor publice de cărți digitale și pentru a menține atât efectul util al derogării pentru împrumutul public, prevăzută la articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 (denumită în continuare „excepția privind împrumutul public”), cât și contribuția acesteia la promovarea culturală, nu se poate, așadar, exclude că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 se aplică în cazul în care operațiunea efectuată de o bibliotecă accesibilă publicului prezent are, raportat în special la condițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (1) litera (b) din această directivă, caracteristici comparabile în esență cu cele ale împrumuturilor de opere imprimate.
- 52 În speță, astfel cum rezultă chiar din cuprinsul întrebării adresate, litigiul principal privește împrumutul unei copii a unei cărți în format digital efectuat prin plasarea acesteia pe serverul unei biblioteci publice și permițând utilizatorului să reproducă această copie prin descărcare pe propriul calculator, în condițiile în care doar o singură copie poate fi descărcată în perioada de împrumut, iar după expirarea acestei perioade copia descărcată de utilizator nu mai poate fi utilizată de acesta.
- 53 Or, o astfel de operațiune trebuie considerată ca având, raportat în special la condițiile instituite la articolul 2 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2006/115, caracteristici comparabile în esență cu cele ale împrumuturilor de opere imprimate întrucât, pe de o parte, limitarea posibilităților simultane de

descărcare la o singură copie înseamnă că, în acest caz, capacitatea de împrumut a bibliotecii în cauză nu depășește capacitatea pe care biblioteca ar avea-o în cazul operelor imprimate și întrucât, pe de altă parte, acest împrumut nu este efectuat decât pentru o perioadă limitată.

- 54 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 1 alineatul (1) articolul 2 alineatul (1) litera (b) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 trebuie interpretate în sensul că noțiunea „împrumut” în sensul acestor dispoziții include și împrumutul unei copii a unei cărți în format digital atunci când acest împrumut este efectuat prin plasarea respectivei copii pe serverul unei biblioteci publice și permițând unui utilizator să reproducă această copie prin descărcare pe propriul calculator, în condițiile în care doar o singură copie poate fi descărcată în perioada de împrumut, iar după expirarea acestei perioade copia descărcată de utilizator nu mai poate fi utilizată de acesta.

Cu privire la a doua întrebare

- 55 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere ridică în esență problema dacă articolul 6 din Directiva 2006/115 și/sau o altă dispoziție din dreptul Uniunii trebuie interpretate în sensul că se opun ca un stat membru să supună aplicarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 condiției ca o copie a cărții în format digital pusă la dispoziție de biblioteca publică să fi fost pusă în circulație printr-o primă vânzare sau printr-un prim altfel de transfer al proprietății acestei copii în Uniune de către titularul dreptului de distribuție publică sau cu acordul acestuia, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29.
- 56 În această privință, mai întâi, deși rezultă chiar din termenii articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 2001/29 că statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuție către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia și că acest drept de distribuție nu se epuizează în cadrul Uniunii, exceptând cazul în care prima vânzare sau primul altfel de transfer al proprietății asupra obiectului în cauză în cadrul Uniunii se face de către titularul dreptului sau cu acordul acestuia, rezultă din articolul 1 alineatul (2) litera (b) din directiva menționată că aceasta din urmă lasă intacte și nu afectează nicidecum dispozițiile din dreptul Uniunii referitoare la dreptul de împrumut.
- 57 Rezultă că articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29 nu prezintă relevanță pentru interpretarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115.
- 58 În continuare, articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2006/115 prevede că dreptul exclusiv de împrumut, prevăzut la articolul 1 alineatul (1) din această directivă, nu se epuizează prin vânzare sau prin orice alt act de difuzare de originale și de copii ale unor opere protejate prin dreptul de autor.
- 59 Astfel, Curtea a statuat deja că actele de exploatare a operei protejate precum împrumutul public sunt diferite ca natură de vânzare sau de orice act legal de distribuție, dreptul de împrumut rămânând printre prerogativele autorului în pofida vânzării suportului material care conține opera. În consecință, dreptul de împrumut nu se epuizează prin vânzare sau prin orice alt act de difuzare, pe când dreptul de distribuție se epuizează, dar numai în cazul precis al unei prime vânzări în Uniune de către titularul dreptului sau cu acordul acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 iulie 2006, Comisia/Portugalia, C-53/05, EU:C:2006:448, punctul 34 și jurisprudența citată).
- 60 În sfârșit, trebuie subliniat că se consideră că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 asigură un echilibru între, pe de o parte, interesele autorilor și, pe de altă parte, promovarea culturală care constituie un obiectiv de interes general care stă la baza excepției privind împrumutul public și care justifică posibilitatea ca statele membre să deroge, în temeiul acestei dispoziții, de la dreptul exclusiv prevăzut la articolul 1 din această directivă pentru împrumutul public. În acest context, cel puțin autorii trebuie să obțină o remunerație pentru acest împrumut.

- 61 Or, trebuie să se considere că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115, interpretat prin coroborare cu considerentul (14) al acestei directive – care menționează că este necesar să se protejeze drepturile autorilor în cazul împrumutului public – și în lumina cerințelor care decurg din principiul general care impune un nivel ridicat de protecție în favoarea autorilor, amintit la punctele 47 și 48 din prezenta hotărâre, prevede doar un nivel minim de protecție a autorilor care este necesar la punerea în aplicare a excepției privind împrumutul public. În consecință, statele membre nu pot fi împiedicate să stabilească, dacă este necesar, condiții suplimentare susceptibile să amelioreze protecția drepturilor autorilor peste ceea ce se prevede în mod explicit în respectiva dispoziție.
- 62 În speță, legislația națională prevede o condiție suplimentară la aplicarea excepției privind împrumutul public prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115. Această condiție impune ca o copie a unei cărți în formă digitală pusă la dispoziție de biblioteca publică să fi fost pusă în circulație printr-o primă vânzare sau printr-un prim altfel de transfer al proprietății acestei copii în Uniune de către titularul dreptului de distribuție publică sau cu acordul acestuia, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29.
- 63 Or, astfel cum a menționat în mod întemeiat avocatul general la punctul 85 din concluzii, spre deosebire de dobândirea dreptului de împrumut care se realizează cu acordul autorului, în cazul în care împrumutul public decurge din excepția prevăzută la articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115, prin derogare de la un astfel de acord, aplicarea sa în privința unor opere ar putea aduce atingere intereselor legitime ale autorilor.
- 64 În consecință, o condiție precum cea în discuție în litigiul principal, potrivit căreia, în cadrul excepției privind împrumutul public, statele membre pot impune ca o copie a cărții în format digital care face obiectul unui asemenea împrumut să fie în prealabil pusă în circulație de titularul dreptului sau cu acordul acestuia, poate reduce riscurile evocate la punctul anterior din prezenta hotărâre și deci poate ameliora protecția drepturilor autorilor la punerea în aplicare a acestei excepții. Prin urmare, o asemenea condiție suplimentară trebuie considerată a fi conformă cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115.
- 65 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că dreptul Uniunii și în special articolul 6 din Directiva 2006/115 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să supună aplicarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 condiției ca o copie a cărții în format digital pusă la dispoziție de biblioteca publică să fi fost pusă în circulație printr-o primă vânzare sau printr-un prim altfel de transfer al proprietății acestei copii în Uniune de către titularul dreptului de distribuție publică sau cu acordul acestuia, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29.

Cu privire la a treia întrebare

- 66 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 trebuie interpretat în sensul că se opune ca excepția privind împrumutul public pe care o prevede să se aplice punerii la dispoziție de către o bibliotecă publică a unei copii a unei cărți în format digital în cazul în care această copie a fost obținută din surse nelegale.
- 67 În această privință, mai întâi, deși textul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 nu prevede în mod expres nicio cerință legată de proveniența legală a copiei puse la dispoziție de biblioteca publică, nu este mai puțin adevărat că unul dintre obiectivele acestei directive este acela de a lupta împotriva pirateriei, astfel cum reiese din considerentul (2) al acesteia.

- 68 Or, a admite că o copie împrumutată de o bibliotecă publică poate fi obținută dintr-o sursă nelegală ar însemna tolerarea, ba chiar încurajarea circulației operelor contrafăcute sau piratate și ar contraveni în mod vădit acestui obiectiv.
- 69 În continuare, Curtea a statuat deja, referitor la excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, că această excepție nu acoperă ipoteza unor copii realizate din surse nelegale (Hotărârea din 10 aprilie 2014, ACI Adam și alții, C-435/12, EU:C:2014:254, punctul 41).
- 70 În această privință, Curtea a apreciat că nu li se poate impune titularilor dreptului de autor să tolereze încălcări ale drepturilor lor care pot însoți realizarea de copii private. Dacă statele membre ar dispune de posibilitatea de a adopta o legislație care să permită ca reproduceri pentru uz personal să fie de asemenea realizate din surse nelegale, ar rezulta, în mod evident, o atingere adusă bunei funcționări a pieței interne. Aplicarea unei astfel de legislații naționale ar fi susceptibilă să determine producerea unui prejudiciu nejustificat titularilor dreptului de autor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 aprilie 2014, ACI Adam și alții, C-435/12, EU:C:2014:254, punctele 31, 35 și 40).
- 71 Or, toate aceste argumente referitoare la excepția privind copia privată sunt relevante la aplicarea excepției privind împrumutul public și pot fi astfel transpuse prin analogie în contextul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115.
- 72 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 trebuie interpretat în sensul că se opune ca excepția privind împrumutul public pe care o prevede să se aplice punerii la dispoziție de către o bibliotecă publică a unei copii a unei cărți în format digital în cazul în care această copie a fost obținută din surse nelegale.

Cu privire la a patra întrebare

- 73 Ținând seama de răspunsul dat la a doua întrebare, nu mai este necesar să se răspundă la a patra întrebare, aceasta din urmă fiind adresată doar pentru cazul în care s-ar fi răspuns afirmativ la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 74 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 1 alineatul (1), articolul 2 alineatul (1) litera (b) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale trebuie interpretate în sensul că noțiunea „împrumut” în sensul acestor dispoziții include și împrumutul unei copii a unei cărți în format digital atunci când acest împrumut este efectuat prin plasarea respectivei copii pe serverul unei biblioteci publice și permitând unui utilizator să reproducă această copie prin descărcare pe propriul calculator, în condițiile în care doar o singură copie poate fi descărcată în perioada de împrumut, iar după expirarea acestei perioade copia descărcată de utilizator nu mai poate fi utilizată de acesta.**

- 2) Dreptul Uniunii și în special articolul 6 din Directiva 2006/115 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să supună aplicarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 condiției ca o copie a cărții în format digital pusă la dispoziție de biblioteca publică să fi fost pusă în circulație printr-o primă vânzare sau printr-un prim altfel de transfer al proprietății acestei copii în Uniunea Europeană de către titularul dreptului de distribuție publică sau cu acordul acestuia, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională.
- 3) Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2006/115 trebuie interpretat în sensul că se opune ca derogarea pentru împrumutul public pe care o prevede să se aplice punerii la dispoziție de către o bibliotecă publică a unei copii a unei cărți în format digital în cazul în care această copie a fost obținută din surse nelegale.

Semnături